

UDK 811.16+821.16.09"1948/2010"

Davorin Dukič

Znanstveno-raziskovalno središče UP, Koper

58 LETNIKOV *SLAVISTIČNE REVIJE* (1948–2010):

DINAMIKA IZHAJANJA IN FORMALNE LASTNOSTI RAZPRAV

Namen prispevka je predstavitev 62 let izhajanja *Slavistične revije* (1948–2010), v katerih je izšlo 58 letnikov. Raziskava, katere (večinoma) kvantitativni rezultati so predstavljeni in komentirani, se osredotoča na sestave uredništev, njihove odločitve, formalne lastnosti v reviji objavljenih znanstvenih razprav s področja slovanskega, zlasti slovenskega jezikoslovja in literarnih ved.

Ključne besede: *Slavistična revija*, jezikoslovje, literarna veda, dinamika izhajanja, uredniška obdobja, formalne lastnosti razprav

The article surveys 62 years of publication of *Slavistična revija* (1948–2010), which resulted in 58 volumes. The author lays out and interprets the (mostly) quantitative results of the investigation, but the study focuses on the composition of editorial boards, their decisions, characteristics of the publishing process, as well as the formal characteristics of the scholarly articles from the fields of Slavic and particularly Slovene linguistics and literary criticism..

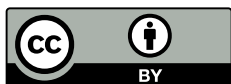
Keywords: *Slavistična revija*, linguistics and literary criticism, rate of publication, editorial periods, formal characteristics of studies

0 Uvod

Namen pričujočega prispevka je opis doslejšnjega izhajanja *Slavistične revije* (dalje *SR*), periodičnega znanstvenega glasila Slavističnega društva Slovenije, pri čemer me zanima več njegovih vidikov, od dinamike izhajanja revije in sestav uredniškega odbora do vsebine in oblike revije ter še posebej podobe formalnih lastnosti v njej objavljenih znanstvenih prispevkov; analiziranih je bilo 58 letnikov, od vključno l. (1948) do vključno 58. (2010).¹ Prispevek je torej zasnovan kot sistematičen pregled življenja revije, ki povzema tri namensko sorodne in že objavljene raziskave (NOVAK, GODEC 2003; BONŠEK idr. 2008; DUKIČ 2009) in jih pomembno sintetizira ter nadgrajuje; v raziskavo jemlje še neanalizirano gradivo (8 letnikov, od 51. do 58.) in na enem mestu združuje vse dozdajšnje ugotovitve o reviji, oblikovane na podlagi enotnega analitičnega modela (DUKIČ 2009).²

¹ Prispevek je nastal na pobudo glavne urednice za jezikoslovje pri *Slavistični reviji*, Ade Vidovič Muha, in sicer z namenom obeležitve 60. letnika revije (2012); na tem mestu se ji lepo zahvaljujem za napotke in usmeritve.

² Čeprav se vse tri naštetе raziskave ukvarjajo z izhajanjem *SR* v določenih časovnih izsekih, pri tem obravnavajo dokaj različne vidike: NOVAK, GODEC 2003 se po prikazu formalnih lastnosti razpravnih besedil v letih 1991–2002 osredotoči na predstavitev tipologije izvlečkov, oblikovane na podlagi analiziranih razprav, BONŠEK idr. 2008 prvenstveno predstavlja sestave uredništva ter poteze uredniške politike v letih

1 Koncept SR

Munda (1977: 493) SR opredeli kot »tretji slovenski znanstveni časopis, namenjen jezikoslovnim in literarnozgodovinskim vprašanjem s področja slovenistike in slavistike sploh«, pri čemer jo naveže na tradicijo, ki se je začela s *Časopisom za slovenski jezik, književnost in zgodovino* (izhajanje od 1918 do 1931) ter nadaljevala s *Slovenskim jezikom* (izhajanje od 1938 do 1941). Revija je v uvodniku njenega prvega odgovornega urednika, literarnega teoretika in zgodovinarja Antona Ocvirka, objavljenem v 1. številki 1. letnika, opisana kot mesto za objavlanje predvsem literarnozgodovinskih razprav,³ kar pa se ni potrdilo ne v 1. ne v kasnejših letnikih izhajanja, saj je (bil) poleg literarnih ved dobršen – oz. še nekoliko večji (gl. razdelek 6.2) – delež prostora namenjen jezikoslovlju, precej pa je tudi razprav z interdisciplinarno oz. drugačno usmeritvijo; najširši skupni imenovalec vsega objavljenega v celotnem obdobju izhajanja predstavlja humanistika, nekoliko ožji pa področje slovenskega, znotraj tega še zlasti slovenskega, literarnega in jezikovnega sveta (DUKIČ 2009: 423–424).

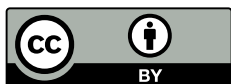
2 Struktura revije

Strukturo revije bi v grobem lahko ločili na dva dela, tehnično-organizacijskega in vsebinskega. Prvi zajema: a) naslovnico s podatki o naslovu in podnaslovu, kraju izdaje, aktualnem letniku, številki in letu, založniku, od 18. letnika dalje pa tudi o izdajatelju (ta postane od 39. letnika dalje en in isti subjekt, tako da je informacija na naslovnici od tedaj omejena le na izdajatelja), številkah strani ter mesecih v letu; b) notranjo stran naslovnice, kjer se nahaja sprva (do 18. letnika) le slovensko kazalo (naslovljeno z Vsebina) in podatki o sestavi uredniškega odbora, izdajatelju, založbi, tiskarni ter nekaterih drugih izdajateljskih informacijah,⁴ nato (do vključno 3. številke 54. letnika) pa tudi tujejezično kazalo in naštete informacije, ki so v času med 1. in 18. letnikom, ponovno pa od 4. številke 54. letnika na notranji strani zadnje platnice; c) notranjo stran zadnje platnice, kjer se je med 1. in 18. letnikom in od 4. številke 54. letnika dalje nahajalo tujejezično kazalo, med 18. letnikom ter vključno 3. številko 54. letnika pa rubrika *Avtorjem* (tako poimenovana do vključno 4. številke 37. letnika) oz. *Navodila avtorjem* (tako poimenovana

1948–1977, DUKIČ 2009 pa na gradivu iz obdobja 1978–1990 združuje oboje, torej tako pregled uredniške politike kot vsebinsko-formalnih lastnosti razprav, dodaja pa npr. pregled dinamike izhajanja ter nerazpravnega dela revije. Ob odločitvi za uporabo analitičnega modela iz zadnje od raziskav je bilo gradivo iz časovnih izsekov 1948–1977 in 1991–2002 potrebno pregledati na novo, poleg tega pa izpeljati raziskavo doslej še nepregledanega gradiva za 2003–2010.

³ Dejansko je celoten uvodnik, naslovljen Slavistična revija in literarna zgodovina, posvečen programskemu razmisleku o naravi in težavah aktualnega slovstvenega raziskovanja, urednik pa poslanstvo novoustanovljene revije vidi predvsem v »dograjeva/nju/ na izsledkih tradicije v tesnem stiku s sedanjostjo in s temeljnimi gibalni življena naš/e/ nov/e/ znanstven/e/ mis/li/ in literarnozgodovinsk/ega/ spoznan/ja/«.

⁴ Do 17. letnika je tam informacija o tem, komu oz. na kateri naslov se pošiljajo prispevki za objavo v reviji, v 1. številki 27. letnika se pojavi informacija o sestavi časopisnega sveta, v 2. številki istega letnika o tehničnem uredniku, v 2. številki 32. letnika o nakladi, v 4. številki 37. letnika o naslovu uredništva, v 1. številki 50. letnika pa o tem, v katere podatkovne baze je vključena SR.

od 1. številke 38. letnika dalje), zbir uredniških zahtev in praktičnih napotkov v zvezi z oblikovanjem članka za avtorje – te rubrike pred 18. letnikom še ni, po 3. številki 54. letnika pa se preseli na eno od zadnjih strani, na sosednji strani pa dobi tudi angleški ustreznik (*Guidelines for Authors*). Tuj jezik, v katerega je prevedeno kazalo in izdajateljske informacije, je do vključno 14. letnika francoščina, po tem letniku pa postane in ostane vse do 58. letnika angleščina. Tehnično-organizacijske narave je tudi v 55. letniku uveden razdelek *Avtorji v tej številki*, ki na eni zadnjih strani pregledno združuje informacije o avtorjih v številki objavljenih razprav (ime, priimek, znanstveni naziv, institucija zaposlitve in/ali domači naslov, naslov elektronske pošte).

Vsebinski del revije se loči na razpravni in nerazpravni. Prvi, v kazalu označen z razdelkom *Razprave*, vsebuje znanstvene razprave, drugi, prostorsko umeščen za prvim, pa raznovrstne znanstvene in strokovne sestavke, do 17. letnika zbirane v različno naslovljenih rubrikah, z 18. letnikom in dalje pa v veliki večini v rubriki OCENE–ZAPISKI–POROČILA–GRADIVO, in rubriko *V oceno smo prejeli*, obstoječo od 18. letnika dalje na zadnji platnici. V nerazpravni del bi lahko šteli tudi rubriko *Novosti v stroki*, ki je na eni zadnjih strani revije izšla le dvakrat, v 3. številki 51. in 1. številki 52. letnika; gre za oglasno rubriko, ki je informirala o vsebini, izdajateljskih podrobnostih ter ceni pravkar izšlih strokovnih oz. znanstvenih del.

V okviru revije je nekaj časa izhajala *Linguistica*, glasilo lingvističnega krožka ljubljanske Filozofske fakultete, namenjeno v neslovenščini pisanim razpravam s področja splošnega in primerjalnega jezikoslovja, klasične filologije ter romanistike;⁵ preden se je osamosvojilo, je glasilo v *SR* izšlo petkrat, in sicer v številkah 1–2 in 3–4 8. letnika, v številki 1–4 9. letnika ter v številkah 1–2 in 3–4 11. letnika. V tem času je izšlo skupno 200 strani *Lingustice*, ki je bila s svojim lastnim številčenjem strani umeščena na konec vsakokratne številke *SR*.

3 Izdajateljske informacije

Revija je imela tri različne podnaslove: med 1. in 14. letnikom je bil to *Časopis za literarno zgodovino in jezik*, med 15. in 17. letnikom *Časopis za jezik in literarne vede*, med 18. in 58. letnikom pa *Časopis za jezikoslovje in literarne vede*, ki ima na naslovnici tudi angleški prevod (*Journal for Linguistics and Literary Sciences*, od 45. letnika dalje pa *Journal for Linguistics and Literary Studies*). Izdajatelj je bilo v prvih dveh letnikih Slavistično društvo v Ljubljani, od 3. do 14. letnika sta mu bila pridružena Inštitut za slovenski jezik ter Inštitut za literature pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, od 15. leta dalje pa izdajateljsko vlogo opravlja le Slavistično društvo Slovenije. Založnik je bila med letnikoma 1 in 14 Državna založba Slovenije, med letnikoma 15 in 38 Založba Obzorja v Mariboru, med letnikoma 39 in 58 pa je tudi to vlogo prevzelo Slavistično društvo Slovenije.

⁵ Tak program napoveduje uvodnik prvih urednikov glasila, Milana Grošlja in Stanka Škerlja, objavljen na začetku 1. številke 1. letnika *Linguistica*.

4 Dinamika izhajanja

Kot se kaže iz nesorazmerja med leti izhajanja ter izdanimi letniki, je revija izhajala s premori. Prvi premor je bil med letoma 1952 in 1953, razloge zanj pa uredništvo navaja na koncu številke letnika 5–7 (1954: 424): časovna zamuda je nastala zaradi posebnih črkovnih oz. tiskovnih znakov, potrebnih za del jezikoslovnih razprav, postopek njihovega pridobivanja ter opremljanja tiskarskih matric je trajal namreč celi dve leti. Drugi premor je nastopil med letoma 1964 in 1966 (3 leta), za razliko od prvega pa se uredništvo ob ponovnem pričetku izhajanja revije l. 1967 ni odločilo za objavo pojasnila, čemu je prišlo do zamude.⁶ Naslednji posebnosti razmerja med leti in letniki sta: številka iz l. 1954 združuje letnike od 5 do 7, letnika 12 in 13 pa zajemata po dve leti, prvi 1959 in 1960, drugi 1961 in 1962.

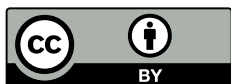
Skozi čas se razlikuje tudi število na leto oz. letnik izšlih števil oz. zvezkov. Glede tega je mogoče ločiti dve obdobji, prvo pred 18. letnikom, ko izhajata po dva ali en sam zvezek na leto z različnimi zaznamovanji števil, drugo pa po 18. letniku, ko so ustaljen način izhajanja po štirje zvezki na leto, pri čemer en zvezek zaznamuje eno številko,⁷ vendar relativno pogosto prihaja tudi do izjem, kot je razvidno iz spodnje preglednice:

Preglednica 1: Dinamika izhajanja zvezkov oz. števil po letih oz. letnikih.

Leto	Letnik	Število zvezkov	Označbe števil
1948–1951	1–4	8; 2 na letnik	1–2, 3–4
1954	5–7	1	brez označbe številke
1955	8	2	1–2, 3–4
1956–1957	9–10	2; 1 na letnik	1–4
1958	11	2	1–2, 3–4
1959/60, 1961/62, 1963	12–14	3; 1 na letnik	1–4
1967	15	1	1–2
1968	16	1	brez označbe številke
1969	17	2	1, 2
1970	18	2	1–2, 3–4
1971–1974	19–22	16; 4 na letnik	1, 2, 3, 4
1975	23	3	1, 2, 3–4

⁶Ada Vidovič Muha domneva, da bi bil premor lahko posledica za tisto časovno obdobje, torej nekako do polovice 60. let, značilnega preloma s staro znanstveno paradigmo ter postopnega menjavanja znanstvenih generacij, ki ju je morda bolj kot literarna veda občutilo slovensko jezikoslovje. Pretežno diahrono raziskovanje jezika je nadomestilo zanimanje za sodobni (knjižni) jezik, hkrati pa se je predvsem pod vplivom Praškega lingvističnega krožka začel uvajati funkcijsko-strukturalistični pogled na jezik. Šlo je torej za procese, ki so močno zaznamovali tedanje sprejemanje zasnove *Slovarja slovenskega knjižnega jezika*, razmeroma hitro pa našli pot tudi v novo *Slovensko slovnico* Jožeta Toporišiča (1976). (Ustne konzultacije avtorja prispevka z A. Vidovič Muha, 1. junija 2011.) Njenemu mnenju pritrjuje dejstvo, da je *SR* novo obdobje izhajanja s 15. letnikom pričela z novim odgovornim urednikom ter skoraj popolnoma novo sestavo uredništva (več o tem gl. v razdelku 5). Vsekakor gre za dogodke, vredne poglobljene raziskave, morda v kontekstu pregleda razvoja slovenskega jezikoslovja 20. stoletja.

⁷ Prva številka zajema mesece od januarja do marca, druga od aprila do junija, tretja od julija do septembra in četrta od oktobra do decembra.

Leto	Letnik	Število zvezkov	Označbe številkk
1976–1977	24–25	6; 3 na letnik	1, 2–3, 4
1978	26	4	1, 2, 3, 4
1979	27	3	1, 2, 3–4
1980–1988	28–36	36; 4 na letnik	1, 2, 3, 4
1989	37	2	1–3, 4
1990–1992	38–40	12; 4 na letnik	1, 2, 3, 4
1993	41	4 (+ 1)	1, 2, 3, 4 (+ bibliografska št.)
1994	42	3	1, 2–3, 4
1995–1996	43–44	8; 4 na letnik	1, 2, 3, 4
1997	45	2	1–2, 3–4
1998	46	3	1–2, 3, 4
1999–2000	47–48	8; 4 na letnik	1, 2, 3, 4
2001	49	3	1–2, 3, 4
2002	50	4	1, 2, 3, 4
2003	51	5	1, 2, 3, 4, posebna št.
2004–2005	52–53	8; 4 na letnik	1, 2, 3, 4
2006	54	5	1, 2, 3, 4, posebna št.
2007	55	3	1–2, 3, 4
2008	56	3 + ½	1, 2, 3, 4–1 (skupaj s 1. št. 57. letnika)
2009	57	3 + ½	4–1 (skupaj s 4. št. 56. letnika), 2, 3, 4
2010	58	4	1, 2, 3, 4

Izšlo je torej 173 zvezkov oz. številkk,⁸ pri čemer je bilo največ enojnih, 27 dvojnih, 2 četverni, 1 trojna, 2 pa brez označbe številkk. Dodatne številke iz 41. letnika ni mogoče šteti v nabor, saj gre za bibliografijo vsega objavljenega v reviji med letoma 1978 in 1992.⁹

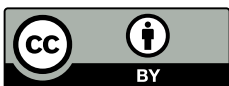
4.1 Posebne, tematske ter jubilejne številke

Revija izkazuje bogato tradicijo izdajanja posebnih številkk, pri čemer se ponovno odpira možnost za razlikovanje: v prvo skupino sodijo številke, ki so zgolj posvečene določeni znanstveni osebnosti ob njenem življenjskem jubileju ali smrti, niso pa razen posvetila, fotografije osebe, jubilejnega sestavka,¹⁰ ki ima funkcijo

⁸ Razlikovanje je potrebno, saj en zvezek ne predstavlja nujno ene številke, dva letnika pa izideta v enem samem zvezku, ki je brez označbe številke.

⁹ Številka je nadaljevanje prvega bibliografskega popisa, ki je ob priložnosti tridesetletnice izhajanja izšel v okviru 4. številke 25. letnika.

¹⁰ Tudi glede jubilejnih sestavkov najdemo v reviji dve tradiciji: v zgodnjem obdobju izhajanja so se uvrščali v razpravni del, torej kot da bi šlo za znanstvene razprave; taki so 4 sestavki, in sicer v 3/1–2 V spomin Franceta Kidriča Antona Ocvirka, v 3/3–4 Franu Ramovšu za šestdesetletnico Antona Ocvirka, v 5–7/1 In memoriam (Govor ob krsti Frana Ramovša na ljubljanskih Žalah dne 18. septembra 1952) Antona Slodnjaka in v 10/1–4 Prof. dr. Rajko Nahtigal – osemdesetletnik Franceta Tomšiča. Kasneje se praznični

nekakšnega uvodnika,¹¹ ter bibliografije dela, običajno objavljene v nerazpravnem delu revije, nikakor vsebinsko oz. tematsko prilagojene; drugo skupino sestavljajo jubilejne številke z vsebinsko prilagoditvijo ter številke s prispevki, tako ali drugače osrediščenimi okrog specifične tematike in/ali priložnosti, pogojno pa bi sem lahko šteli tudi številke, v katerih so zbrane razprave, ki so bile v obliki referatov predstavljene na mednarodnih slavističnih kongresih. V prvo skupino sodi 34 števil, posvečenih naslednjim osebam: 1. številka 1. letnika (1/1) je posvečena Rajku Nahtigalu ob 70-letnici,¹² številka 1–2 3. letnika (3/1–2, dalje pisano na tak način) spominu Franceta Kidriča ob smrti, 11/1–2 spominu Rajka Nahtigala ob smrti, 17/2 Francetu Koblarju ob 80-letnici in Antonu Slodnjaku ob 70-letnici, 22/4 Alfonzu Gspanu in 23/1 Bratku Kreftu ob njuni 70-letnici, 23/2 Josipu Vidmarju ob 80-letnici, 24/1 Marji Boršnik, 24/2–3 Franu Petretu, 25/2–3 Antonu Ocvirku, 26/1 Borisu Merharju in 26/2 Linu Legiši ob njihovih 70-letnicah, 27/3–4 Antonu Slodnjaku ob 80-letnici,¹³ 28/4 Francetu Bezlaju ob 70-letnici, 31/4 spominu Marje Boršnik in Antona Slodnjaka ob smrti, 33/3 Bratku Kreftu ob 80-letnici, 34/2 Tinetu Logarju ob 70-letnici, 35/1 Borisu Merharju ob 80-letnici, 35/3 Janku Jurančiču ob 85-letnici, 36/1 Joži Mahničju in 38/4 Francetu Bezlaju ob njunih 70-letnicah in Dušanu Moravcu ob 80-letnici, 39/3 Francu Jakopinu ob 70-letnici, 40/1 Viktorju Smoleju ob 80-letnici, 41/4 spominu Staneta Suhadolnika ob smrti, 44/2 Tinetu Logarju ob 80-letnici, 44/3 Borisu Paternuju, 44/4 Jožetu Toporišiču, 50/1 Martini Orožen, 52/1 Gregorju Kocijanu, 52/3 Matjažu Kmeclu in 52/4 Helgi Glušič ob njihovih 70-letnicah, 54/2 Janezu Rotarju ob 75-letnici,¹⁴ 56/4 Francetu Berniku ob 80-letnici ter 57/2 Tomu Korošču ob 70-letnici.

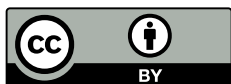
sestavki umeščajo pred razpravni del, kar je zaznamovano tudi v kazalu, večinoma pa so natisnjeni v ležečem tisku; vseh skupaj je 26.

¹¹ Uvodniki, v kolikor mednje ne štejemo jubilejnih sestavkov, so v *SR* razmeroma redki, saj jih skupaj naštejemo komaj 6: poleg Ocvirkovega programskega uvodnika iz 1/1 (gl. op. 3) ter Za uvod Franceta Koblarja v 17/brez označbe št. (tematska številka ob 50-letnici Cankarjeve smrti), oba objavljena v razpravnem delu, se v kasnejših letih v nerazpravnem delu zvrstijo še Iz slovanskih literatur iz konca 20. stoletja Marka Juvana (50/4), uvodnik v tematsko številko o slovanskih književnostih, Soočenje jezikoslovnih nazorov Toma Korošca (51/2), uvodnik v tematsko številko o *Slovenskem pravopisu* 2001, Slovensko jezikoslovje danes (Spremna beseda) Ade Vidovič Muha (54/posebna št.), uvodnik v posebno številko *Slovensko jezikoslovje danes*, Spremna beseda Majde Merše (56/57/4–1), uvodnik v *Trubarjevo številko*. Trikrat se v funkciji uvodnika pojavi slavnostni govor: O jeziku, jezikoslovju in literarni vedi (28/1), nagovor udeležencev 9. kongresa Zveze slavističnih društev Jugoslavije s strani Antona Vratuše, predsednika Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, Kulturna identiteta v obdobju globalizacije; Nevarnosti in perspektive Franceta Bernika (56/posebna št.), plenarno predavanje s 13. mednarodnega slavističnega kongresa v Ljubljani, ter Pozdravni nagovor predsednika Republike Slovenije dr. Danila Türka (56/57/4–1), objavljen kot dodatni uvodnik v *Trubarjevo številko*. Zanimiv primer »uvodnika« je razprava Jana Kofernškega Procesualna slovnica in linearnost besedila, ki se pojavi pred razpravnim delom v številki 45/3–4; gre za objavo predavanja, ki ga je imel član Inštituta za češki jezik Češke akademije znanosti in lingvističnem krožku ljubljanske Filozofske fakultete.

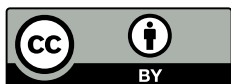
¹² Posvetilo se glasi takole: »Gorečemu množitelju naše velike slavistične dediščine in blagemu učitelju akademiku dr. Rajku Nahtigalu, svojemu prvemu predsedniku in častnemu članu za sedemdesetletnico Slavistično društvo v Ljubljani.«

¹³ Številka je hkrati tudi tematski zbornik razprav o Simonu Jenku.

¹⁴ Ta številka sicer ne vsebuje začetnega posvetila in fotografije, pač pa le vodni jubilejni sestavek.

Drugo skupino tvori 33 števil, od katerih so številke, posvečene osebnostnim jubilejem, kar se odraža tudi v vsebini, naslednje: 3/3–4 je zbornik domačih in tujih večinoma jezikoslovnih razprav, nastal ob 60-letnici jezikoslovca Frana Ramovša, 10/1–4 podoben zbornik, nastal ob 80-letnici jezikoslovca Rajka Nahtigala, 20/1 zbornik večinoma domačih jezikoslovnih razprav, zbranih ob 75-letnici jezikoslovca Antona Bajca, 37/1–3 t. i. *Riglerjev zbornik* domačih in tujih jezikoslovnih razprav, posvečen 60-letnici rojstva l. 1985 umrlega jezikoslovca Jakoba Riglerja, 45/1–2 *Zadравčev zbornik*, zbornik v večji meri literarnovednih ter v manjši jezikoslovnih domačih in tujih razprav ob 70-letnici literarnega teoretika in zgodovinarja Franca Zadravca, 49/4 zbornik domačih in tujih jezikoslovnih razprav, zbranih ob 80-letnici jezikoslovca Franca Jakopina, 53/3 številka, v kateri ob 70-letnici literarnega teoretika in zgodovinarja Aleksandra Skaze prevladujejo prispevki o ruski književnosti, 54/3 zbornik literarnovednih razprav ob 80-letnici Franca Zadravca, 54/4 podoben zbornik ob 80-letnici literarnega teoretika in zgodovinarja Borisa Paternuja, 55/1–2 zbornik jezikoslovnih razprav ob 80-letnici jezikoslovca Jožeta Toporišiča ter 58/1 podoben zbornik ob 70-letnici jezikoslovke Ade Vidovič Muha (skupno torej 11 števil). Tematske številke o specifični tematiki oz. ob specifični priložnosti so po vrsti: 17/1 je zbornik razprav, posvečen 50-letnici smrti Ivana Cankarja, 25/4 zbornik pretežno tujejezičnih razprav z delovnega zasedanja Mednarodne komisije za slovanske knjižne jezike (Ljubljana, 28.–30. 5. 1977), 27/3–4 je namenjena razpravam o ustvarjalnosti Simona Jenka (teh je 8 od skupno 12), 29/2 je *Kopitarjev zbornik* z razpravami s simpozija ob 200-letnici rojstva Jerneja Kopitarja (Ljubljana, 21.–22. november 1980), 29/4 zbornik razprav ljubljanskih in celovških slavistov z Levstikovega srečanja (Ljubljana, 21.–22. maj 1981), 32/3 zbornik jezikoslovnih razprav, nastalih ob 400-letnici slovenskega jezikoslovja (glede na izid Bohoričeve slovnice l. 1584), 33/2 zbornik razprav s slavističnega srečanja univerz v Ljubljani in Celovcu s tematiko *Aktualne slovstvene in jezikoslovne raziskave* (Ljubljana, 16.–18. maj 1985), 34/1 zbornik razprav z znanstvenega srečanja ob 1100. obletnici Metodove smrti (Ljubljana, 11. 12. 1985), 42/2–3 *Ramovšev zbornik*, vsebuječ razprave z 12. slovenističnega simpozija Obdobja, kjer je nekaj jezikoslovnih prispevkov posvečenih tematikam, s katerimi se je ukvarjal Fran Ramovš, 50/4 številka, posvečena aktualnemu dogajanju v slovanskih književnostih, 51/2 številka, posvečena polemičnim jezikoslovnim razpravam o *Slovenskem pravopisu* 2001, 54/posebna številka, *Slovensko jezikoslovje danes*, kjer 23 jezikoslovnih razprav prinaša pregled raziskovalnih težišč slovenskega jezikoslovja, vse razprave pa imajo v drugem delu številke tudi angleške prevode (gre za dodatno, peto številko tistega letnika), 56/57/4–1 *Trubarjeva številka*, ki združuje 4. številko 56. in 1. številko 57. letnika in se z jezikoslovnimi razpravami navezuje na »Trubarjevo leto«, razglašeno ob 500-letnici rojstva Primoža Trubarja (skupno 13 števil). V obliki razprav so objavljeni referati z mednarodnih slavističnih kongresov v naslednjih številkah: 11/1–2 – 5. kongres v Moskvi, 16/brez št. – 6. v Pragi, 21/2 – 7. v Varšavi, 31/2 – 9. v Kijevu, 36/2 – 10. v Sofiji, 41/1 – 11. v Bratislavi, 46/1–2 – 12. v Krakovu, 51/posebna številka – 13. v Ljubljani (revija mu je posvetila dodatno, torej peto številko), 56/2 – 14. kongres na Ohridu (skupno 9 števil).

4.2 Obseg zvezkov oz. številk

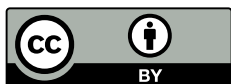
V SR je izšlo za 28066 strani vsebine; če odštejemo angleški del posebne številke 54. letnika, saj gre za tujejezično podvajanje slovenskih razprav, je vseh strani 27694. Povprečen obseg zvezka oz. številke je tako dobrih 162 oz. če izključimo prej omenjeno angleško gradivo dobrih 160 strani. Najobsežnejša je s 744 stranmi posebna številka 54. letnika, *Slovensko jezikoslovje danes*, vendar se strani, ko odštejemo angleški del številke, prepolovijo; visoko nad povprečjem so številke 16/brez označbe št. (590 strani), 17/2 (485), 55/1–2 (445), 56/57/4–1 (425), 5–7/brez označbe številke (424), 45/1–2 (419), 17/1 (391), 37/1–3 (384) in 51/posebna številka (373), obsegovno najskromnejše pa številke 32/1 (68 strani), 58/3 (71), 31/1 (76), 31/2 (75), 33/4 (84), 41/3, 32/2 in 26/3 (vse po 88) ter 44/3, 40/3 in 25/3 (vse po 91 strani).

5 Sestave uredniškega odbora

Glede na odgovornega urednika revije ločimo pet obdobj: v prvem (1.–14. letnik; 1948–1963) je bil odgovorni urednik literarni teoretik in zgodovinar Anton Ocvirk, v drugem (15.–17. letnik; 1967–1969) jezikoslovec Tine Logar, v tretjem (18.–polovica 28. letnika; 1970–1980) jezikoslovec Jože Toporišič, v četrtem (polovica 28.–44. letnik; 1980–1996) literarni teoretik in zgodovinar Franc Zadavec, v petem (45.–58. letnik; 1997–2010) pa jezikoslovec Tomo Korošec. Poleg odgovornega revija pozna tudi glavnega urednika za jezikoslovje ter glavnega urednika za literarne vede; ti funkciji v prvem uredniškem obdobju sicer nista zabeleženi,¹⁵ tako da o konkretnih osebah ne moremo govoriti, kasneje pa je takole: v drugem uredniškem obdobju funkciji opravljata Tine Logar (jezikoslovje) in Marja Boršnik (literarne vede), v tretjem Jože Toporišič (jezikoslovje) in Boris Paternu (literarne vede), v četrtem prav tako Toporišič in Paternu, v petem pa Ada Vidovič Muha (jezikoslovje) in Aleksander Skaza (literarne vede).

Drugi člani uredništva so se tekom letnikov oz. uredniških obdobj zvrščali kot sledi: prva dva letnika sta poleg Ocvirka urednikovala še Anton Bajec (jezikoslovje) ter Boris Merhar (literarne vede), v 3. in 4. letniku pa sta ju nadomestila Fran Ramovš (jezikoslovje) ter Josip Vidmar (literarne vede); Ramovš je kot član

¹⁵ Zanimivo je, da v obdobju prvih 7 letnikov na strani z izdajateljskimi informacijami ni zabeležena niti funkcija odgovornega urednika, čeprav se da o njej sklepati preko navodila, da je potrebno vse prispevke pošiljati na (domači) naslov Anotna Ocvirka; to se spremeni v 8. letniku, ko je Ocvirk identificiran kot odgovorni urednik. Informacija o glavnih področnih urednikih se prvič pojavi v 15. letniku, in sicer v obliki oklepajev (*jezikoslovje*) in (*literarne vede*) za imenoma oseb, v 18. letniku in vse odtlej dalje pa tudi dobesedno, torej (*glavni urednik/glavna urednica za jezikoslovje*) ter (*glavni urednik/glavna urednica za literarne vede*). Prispevke tudi v drugem uredniškem obdobju sprejema odgovorni urednik (tedaj sicer ne več na svoj domači naslov, pač pa na naslov revije), od začetka tretjega obdobja dalje pa jih je, kot je navedeno v *Navodilih avtorjem*, potrebno pošiljati ustreznemu glavnemu uredniku – to navodilo ostane v veljavi vse do začetka 55. letnika, od 2. številke 39. letnika dalje sicer z zahtevo po oddaji tudi elektronske verzije prispevka. Po številki 55/1–2 je potrebno članke v fizični obliki pošiljati na naslov SR, tudi elektronsko verzijo.

uredniškega odbora posthumno zabeležen še v letniku 5–7,¹⁶ ko se uredništvu na novo pridruži Rajko Nahtigal (jezikoslovje), z 8. letnikom pa še Tine Logar in France Tomšič (oba jezikoslovje); do naslednje spremembe pride v številki 3–4 11. letnika, ko Logar in Tomšič izstopita in Nahtigal, ki je tega leta umrl, ni več zabeležen kot član (v št. 1–2 je bil namreč zabeležen kot posthumni član), na novo pa prideta France Bezljaj (jezikoslovje) ter Dušan Pirjevec (literarne vede); uredništvo nato v sestavi Ocvirk, Vidmar, Bezljaj in Pirjevec deluje vse do konca prvega uredniškega obdobja, torej letnika 14. V drugem uredniškem obdobju je edini preostali član starega uredniškega odbora Pirjevec, sicer pa je v njem poleg (ponovno) Logarja še pet novincev, jezikoslovca Franc Jakopin in Jože Toporišič ter literarni teoretiki in zgodovinarji Marja Boršnik, Boris Paternu in France Bernik. Na začetku tretjega uredniškega obdobja poleg zamenjav na vrhu iz uredništva izstopijo Logar, Boršnikova in Jakopin, pridružijo pa se Jakob Rigler, Vatroslav Kalenić (jezikoslovje) ter Fran Petre (literarne vede); sestava se spremeni z 21. letnikom, ko jo zapusti Pirjevec, okrepi pa Franc Zdravec ter Janko Kos (literarne vede), ponovno s 25., ko se vrne Jakopin, ter s 27., ko umre Petre. Naslednja prelomnica je 3. številka 28. letnika, začetek četrtega uredniškega obdobja, ko poleg zamenjave odgovornega urednika izstopita Jakopin in Kalenić, pridružijo pa se jezikoslovca Tomo Korošec in Alenka Šivic Dular ter litararni teoretik in zgodovinar Jože Koruza; z 2. številko 33. letnika član ni več Rigler (smrt); s 1. številko 36. letnika izstopi Šivic Dularjeva, 3. številka istega letnika je zadnja, ko je član še Koruza (smrt), v 4. pa se pridruži Aleksandra Derganc (jezikoslovje); uredništvo se okrepi na začetku 37. letnika z Varjo Cvetko Orešnik (jezikoslovje) in Matjažem Kmeclom (literarne vede) ter spet v 4. številki tega letnika z Aleksandrom Skazo (literarne vede); zadnji spremembi tega obdobja sta odhod Kmecla z 2. številko 38. letnika ter prihod litararnega teoretika in zgodovinarja Mirana Hladnika (literarne vede) z 2. številko 39. letnika. Peto uredniško obdobje poleg sprememb na vseh treh glavnih funkcijah – glavna urednika se zamenjata po kar 26 letnikih – prinese odhode Zdravca, Toporišiča, Paternuja, Bernika in Kosa ter prihode jezikoslovk Ade Vidovič Muha in Irene Orel ter literarnih teoretikov in zgodovinarjev Marka Juvana in Vladimirja Osolnika; v 4. številki 49. letnika ni več članica Cvetko Orešnik, od 3. številke 56. letnika pa to zaradi zahtev financerja postanejo v tujini delujoči jezikoslovka Nina Mečkovska in litararna teoretika ter zgodovinarja Timothy Pogačar in Ivo Pospíšil; v primeru slednjih treh je potrebno omeniti, da ne gre za aktivne člane uredništva, pač pa je njihovo delovanje omejeno na specifična strokovna področja, ki jih pokrivajo in v okviru katerih pomagajo s svojimi presojami.

¹⁶ Kot nas obvešča uredništvo, letnik vsebuje večinoma razprave, ki so bile oddane že l. 1952, torej pred dveletnim pomorom v izhajanju, od katerih je jezikoslovne uredil Ramovš nekaj mesecev pred svojo smrtjo istega leta.

Preglednica 2: Število jezikoslovcev in literarnih teoretikov ter zgodovinarjev v uredniškem odboru po letnikih.

Letniki in leta	Št. članov ur. odbora	Jezikoslovci	Lit. teoretiki in zgodovinarji
1–4 (1948–1951)	3	1	2
5–7 (1954)	4	2	2
8–št. 1–2 11 (1955–1958)	5	3	2
št. 3–4 11–14 (1958–1963)	4	1	3
15–20 (1967–1972)	7	3	4
21–24 (1973–1976)	8	3	5
25–26 (1977–1978)	9	4	5
27–št. 2 28 (1979–1980)	8	4	4
št. 3 29–št. 1 33 (1980–1985)	9	4	5
št. 2 33–35 (1985–1987)	8	3	5
št. 1 36 – št. 3 36 (1988)	7	2	5
št. 4 36 (1988)	7	3	4
št. 1 37–št. 3 37 (1989)	9	4	5
št. 4 37–št. 1 38 (1989–1990)	10	4	6
št. 2 38–št. 1 39 (1990–1991)	9	4	5
št. 2 39–44 (1991–1996)	10	4	6
45–št. 3 49 (1997– 2001)	9	5	4
št. 4 49–št. 2 56 (2001–2008)	8	4	4
št. 3 56–58 (2008–2010)	11 ¹⁷	5	6

Kot je razvidno iz zgornje preglednice, je število članov uredniškega odbora skozi leta nihalo, s tem da je bilo v prvem uredniškem obdobju približno enkrat nižje kot v vseh kasnejših. Prav tako nihajoča sta deleža jezikoslovcev in literarnih teoretikov ter zgodovinarjev, pri čemer velja izpostaviti pomembno razliko med prvimi štirimi in petim uredniškim obdobjem; medtem ko je v prvih štirih obdobjih (letniki 1–44) z izjemo letnika 5–7, časa med 8. letnikom in številko 1–2 11. letnika ter časa med 27. letnikom in 2. številko 28. letnika delež literarnih teoretikov in zgodovinarjev konstantno višji od deleža jezikoslovcev (v dobršnem delu 36. letnika je razlika kar za 3 člane v prid literarnim vedam, sicer pa pogosto znaša 2 člana), opazimo v petem uredniškem obdobju (letniki 45–58) uravnoteženje, saj številčni razkorak med vsotama urednikov enega in drugega področja ne presega 1 člana uredništva – v prvih nekaj manj kot petih letnikih za 1 člana prednjači jezikoslovje, v naslednjih nekaj manj kot sedmih letnikih je ravnotežje, v zadnjih dveh letnikih in pol pa imajo 1 člana več literarne vede.¹⁸ Številke kažejo, da je v smislu odhodov in prihodov najbolj razgibano četrto uredniško obdobje, najstabilnejši pa kratko drugo in peto.¹⁹

¹⁷ Če upoštevamo zgoraj omenjen podatek o naravi delovanja tujih članov uredništva, lahko ugotovimo, da je dejansko aktivnih članov uredništva v tem zadnjem obdobju 8, od tega 4 za področje jezikoslovja in 4 za področje literarnih ved.

¹⁸ Dejansko pa gre tudi v zadnjih dveh letnikih in pol za izenačenje – gl. opombo 17.

¹⁹ Zavedati se je potrebno, da drugo obdobje zaradi svoje izjemne kratkosti (3 leta) ne more biti primerljivo ostalim, ki trajajo 16 let (prvo obdobje, od tega 2 leti premora), 10 let in pol (tretje), 16 let in pol

5.1 Tehnični uredniki

Tehnični urednik revije ne sodi v uredniški odbor (razen v primeru, ko je član le-tega istočasno tudi tehnični urednik), informacije o njegovi identiteti pa se na notranji strani naslovnice prvič pojavijo v 2. številki 29. letnika, ko je navedeno, da je funkcijo tehničnega urednika v tej in vseh številkah od 18. letnika dalje opravljal Jože Toporišič. V naslednjih letnikih so se zvrstili naslednji tehnični uredniki: Miran Hladnik in Velimir Gjurin (od 3. številke 29. letnika do 4. številke 38. letnika sta številke izmenično urejala samostojno ali skupaj, Hladnik nato samostojno v letnikih 39–41), Marjeta Hočevar, kasneje s priimkom Hočevar Gregorič (42. in prvi dve številki 43. letnika), Vojko Gorjanc (od 3. številke 43. do 3. številke 49. letnika, 4. številko 49. in 50. letnik skupaj z Natašo Logar), Nataša Logar (4. številko 49. in 50. letnik skupaj z Vojkom Gorjancem, 51. in prve tri številke 52. letnika samostojno) in Andreja Žele (od 4. številke 52. letnika do 58. letnika).

6 Analiza razpravnega dela revije

6.1 Število in obseg razprav

V 58 letnikih je v SR izšlo 1372 znanstvenih razprav; v številko je všteto vse, kar je bilo v tem času navedeno pod razdelkom Razprave, pri čemer se razprave v nadaljevanjih štejejo kot ena sama.²⁰ Povprečno število razprav na letnik je dobrih

(četrt) ter 14 let (peto).

²⁰ Takih je 15, in sicer: Albert Kos: Družbeni nazor slovenskih protestantov (1/1–2, 3–4), France Koblar: Ljubljanska dijaška zadruga (2/1–2, 3–4), Dušan Moravec: Shakespeare pri Slovencih (2/1–2, 3–4), Rajko Nahtigal: Pisma prof. Ramovša od docenture do profesure (8/1–2, 3–4), France Tomšič: Vita Methodii (8/3–4, 9/1–4), Joka Žigon: Prešernoslovne študije (12/1–4; 13/1–4); Darko Dolinar: Thomas Mann in slovenska javnost (19/3, 4), Zoltan Jan: Odmevi Alberta Camusa pri Slovencih (21/3, 4), Franc Zadavec: Josip Vidmar (23/2, 3–4), Darko Dolinar: Literarna umetnost v delu Franceta Kidriča (24/1, 2–3), Franc Zadavec: Slovenski predekspressionistični literarni mozaik (1909–1918) (25/1, 2–3), Marta Pimat: Stilna analiza besedila s stališča upovedovalnih določitev (31/1, 3), Gerhard Neweklowky: Lexicalische Übereinstimmungen im Nordwestlichen Südschlawischen (35/1, 2), Jože Toporišič: Tipološka oznaka (sodobnega) slovenskega knjižnega jezika (40/1, 2) in Miran Hladnik: Temeljni problemi zgodovinskega romana (43/1, 2). Sem ne štejem razprav, ki so sicer v obdobju nekaj letnikov večkrat izšle pod istim naslovom, vendar pregled njihove vsebine jasno pokaže, da gre pri vsakem »nadaljevanju« za samostojno, vsebinsko zaokroženo razpravo, izhajajočo pod istim imenom zato, ker s tem avtor nakazuje krovno tematiko; vsak »del« tovrstnih razprav torej obravnavam kot ločeno razpravo, tipične primere pa predstavlja pet razpravnih nizov iz prvega in drugega uredniškega obdobja, in sicer: Anton Slodnjak: Prispevki k poznavanju Prešerna in njegove dobe (petkrat: 2/1–2, 3–4, 4/1–2, 3–4, 8/1–2), France Grivec: Frisingensia (petkrat: 3/1–2, 3–4, 4/1–2, 8/3–4, 9/1), Mirko Rupel: Prispevki k protireformacijski dobi (štirikrat: 4/3–4, 5–7/brez označbe št., 9/1–4, 11/1–2), Tine Logar: Dialektološke študije (šestkrat: 5–7/brez označbe št., 8/1–2, 11/3–4, 13/1–4, 15/1–2, 16/brez označbe št.) in Bojan Čop: Etyma Balto-Slavica (štirikrat: 5–7/brez označbe št., 9/1–4, 12/1–4, 13/1–4). Kot ločeni obravnavam tudi razpravi Heinza Dieterja Pohla pod naslovom Slovenske (in slovanske) izposojenke v nemškem jeziku Koroške (37/1–3, 38/2), saj je druga podnaslovljena z »Dopolnila in popravki«, avtorjevo uvodno pojasnilo pa razlaga, da jo je napisal po izidu prve, in sicer zato, ker je želel posamezne stvari dopolniti oz. popraviti.

23,²¹ povprečno število na številko oz. zvezek pa slabih 8 razprav;²² z leti število razprav narašča, v prvi tretjini obravnavanega obdobja (torej letnikih 1–19) je tako izšlo v povprečju 13, v drugi (letniki 20–39) 24, v tretji (letniki 40–58) pa že 35 razprav na letnik. Povprečna dolžina razprave je nekaj več kot 15 strani, odstopanja od povprečja pa so pogosta;²³ z leti dolžina razprav pada, saj je v prvi tretjini obravnavanega obdobja razprava dolga povprečno 18, v drugi tretjini povprečno 15, v zadnji tretjini pa povprečno 14 strani, ob čemer je potrebno opozoriti na dejstvo, da se je istočasno število razprav povečevalo,²⁴ tako da ti trije podatki niso povsem enakovredni.

6.2 Razpravna področja

V navodilih avtorjem je o razpravnih področjih prvič spregovorjeno šele z začetkom 55. letnika (2007), kjer je navedeno, da revija »objavlja izvirne znanstvene in strokovne članke s področij slovenističnega oz. slavističnega jezikoslovja in literarne vede; sprejema tudi prispevke sosednjih strok in spodbuja interdisciplinarne pristope.« Tudi naš pregled pokaže, da sta najpogostejši področji, na kateri segajo razprave, slovanski jeziki in književnosti, pri čemer je močan poudarek na slovenskem jeziku in književnosti, nemalokrat primerjalno oz. v razmerju do drugih (slovanskih, pa tudi neslovanskih) jezikov in literatur, čeprav tudi samostojne obravnave tujih tematik ne gre povsem izključiti. Glede konkretnih tematik ob pregledu naslovov razprav po posameznih časovnih obdobjih opazimo nesorazmerje glede zanimanja za diahronijo in sinhronijo, kar je nekoliko bolj izrazito pri jezikoslovnih razpravah:

²¹ Največ, 78, razprav je izšlo v 54. letniku, najmanj, le 7, pa v 14..

²² Največ razprav vsebuje številka 42/2–3 (*Ramovšev zbornik*), in sicer 32, sledijo pa ji 37/1–3 in 45/1–2 (31 razprav), 3/3–4 in 55/1–2 (29), 56/57/4–1 (28) ter 10/1–4 (27). Razpravno skromne so številke 19/1, 3, 4, 20/2, 21/1, 3, 4, 22/4, 23/1, 26/1, 27/1, 31/1 in 32/2, ki vsebujejo le po 3 razprave.

²³ S 94 stranmi je najdaljša razprava Dušana Pirjevca Oton Župančič in Ivan Cankar (12/1–4), visoko nad povprečjem pa so še razprave Jožeta Toporišiča Liki slovenskih fonemov (16/brez označbe št.) z 79, Bratka Krefla Tradicija in avantgarda (16/brez označbe št.) z 68, Vena Taufferja Prvi odmevi Maksima Gorkega v slovenski javnosti (13/1–4) s 64, Alfonza Gspana Tri nova Zoisova slovenska pesemska besedila (17/2) s 63, Borisa Paternuja Struktura in funkcija Jenkove parodije v razkroju slovenske romantične epike (16/brez označbe št.) z 58, Jakoba Riglerja Pregled osnovnih razvojnih etap v slovenskem vokalizmu (14/1–4) s 54, Emila Štamparja Maske legende u Cesarevoj novelistici (15/1–2) z 52 ter Jožeta Toporišiča Tvorbeni model slovenskega knjižnega naglasa (36/2) z 48 stranmi. Dolge so tudi nekatere v op. 17 omejene razprave v dveh nadaljevanjih, in sicer Koblarjeva skupno 83, Zadržavčeva iz l. 23 skupno 71, Kosova skupno 68, Moravčeva skupno 66, Žigonova skupno 58, Janova skupno 53 in Dolinarjeva iz l. 19 skupno 50 strani; ostale dvodelne razprave so krajše (razprava M. Pirnat ima 49, Zadržavca iz l. 25 44, Neweklowskega 37, Toporišiča 33, Hladnika 30 in Dolinarja iz l. 24 24 strani), tako da pri njih, zlasti pri zadnjih treh, ne vemo, zakaj niso izšle v enem kosu kot mnogo po dolžini primerljivih enodelnih razprav.

Med najkrajšimi razpravami so tri z dolžino 1 strani (Milan Grošelj: Predgr. ΦΟΡΜΓΘ (4/3–4), Vojko Gorjanc: Dva popolnoma ločena svetova (51/2), Nataša Logar: Še vedno: Kako je z računalniškim izrazjem v Slovenskem pravopisu 2001? (51/2)) in tiste z dolžino 2 strani (npr. France Grivec: Frisingensia (3/3–4), Milan Grošelj: Aorist in perfekt (17/2), Milan Grošelj: O priponi –in (20/1), Marta Kocjan Barle: Normiranje polcitatnih lastnih imen v SP 2001 (51/2)) ter 3 strani (npr. Lucien Tesnière: Les voyelles nasales slaves et le parler slovene de Replje (3/3–4), Wilhelm Brandenstein: Haupt- und Nebenfluss (3/3–4), Miodrag Ibrovac: Kopitar i Šarl-Benoa Haze (10/1–4), Alenka Šivic Dular: Od kod priimek Tulščak? (32/3)).

²⁴ V prvi tretjini analiziranega obdobja je izšlo 264, v drugi 471 in v tretji 637 razprav.

v zgodnejšem obdobju, tj. nekje do 18. letnika, prevladuje raziskovanje zgodovinske slovnice, etimoloških vprašanj in dialektologije, po omenjenem letniku (ne gre narmreč za oster prelom) pa se začne postopoma pojavljati obravnavanje raznovrstnih vprašanj sodobnega (zlasti knjižnega) jezika, tako v zvezi s slovnico kot slovarjem, funkcijsko stilistiko, sociolingvistiko, pa tudi njegove sporočanje, torej pragmatične komponente v kombinaciji z besediloslovjem (vprašanja jezikovne rabe), ki v zadnjih 15 letnikih opazno prevladuje. Na področju literarnih ved v zgodnejših letnikih prevladujejo literarnozgodovinska vprašanja ter izpostavljanje kanonskih avtorjev, zanimanje za sodobno literaturo je kasnejše, v poznejših letnikih pa se intenzivira raziskovanje literarnoteoretskih vprašanj, žanrskega pogleda na literaturo, manj znanih literarnih ustvarjalcev, recepcije literarnega dela ipd.

Poleg jezikoslovja in literarnih ved posebno kategorijo predstavljajo razprave, v katerih se obe področji prepletata, se eno ali drugo srečuje z drug(ačn)imi področji, vedami oz. disciplinami (npr. zgodovina, psihologija, sociologija, edukacijske vede, informatika, filozofija, etnologija itd.), kaka od slednjih prevladuje, sem pa bi lahko uvrstili tudi relativno pogoste obravnave biografij posameznih pomembnih osebnosti – v pomanjkanju boljšega izraza kategorijo imenujem »drugo«.²⁵

Preglednica 3: Število razprav s posameznih področij po uredniških obdobjih.

Uredniško obdobje	Letnik oz. leto	Jezikoslovje	Literarne vede	Drugo
1.	1–14 (1948–1963)	88	34	61
2.	15–17 (1967–1969)	14	34	9
3.	18–28 (1970–1980)	75	86	21
4.	28–44 (1980–1996)	234	187	39
5.	45–58 (1997–2010)	242	191	57

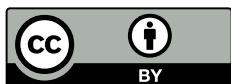
Izšlo je 653 jezikoslovnih (47, 59 %), 532 literarnovednih (38,78 %) ter 187 (13,63 %) razprav z drugih področij, pri čemer je delež jezikoslovja najvišji v vseh razen v drugem uredniškem obdobju, ko prednjačijo literarne vede; slednje so v zadnjih treh obdobjih na drugem, v prvem obdobju, ko je po pogostosti razprav na drugem mestu presenetljivo področje »drugo«, pa na tretjem mestu. Takšna konstantnost onemogoča trditve, da bi bil delež kakega področja v kakršni koli odvisnosti od strokovnega področja trenutnega odgovornega urednika.

Sistema, ki bi urejal razporejanje področij po posameznih številkah, ni, vsaj ne navzven določljivega: v nekaj številkah zasledimo enakomerno izmenjevanje jezikoslovnih in literarnovednih razprav,²⁶ še večkrat jezikoslovnemu bloku razprav sledi literarnovedni oz. obratno,²⁷ sploh najpogostejši pa je izid (skoraj) izključno jezikoslovne (dvanajstkrat) oz. literarnovedne (enajstkrat) številke, največkrat v primeru

²⁵ Tipični primeri: Alfonz Gspan: Prešernov grob v Kranju (2/1–2); Polona Košir: Jezikovnostilne interpretacije proznih odlomkov na temo ljubezenska srečanja (35/1); Sergio Bonazza: Prisotnost italijanske kulture na Slovenskem konec 18. in v začetku 19. stoletja (39/3); Cvetka Toth: Čudovita pozornostna človeškost (45/1–2).

²⁶ Npr. v številkah 20/2, 27/2, 33/3, 40/3, 48/2.

²⁷ Npr. v številkah 21/2, 28/1, 41/4, 50/3, 58/2.

posebnih oz. jubilejnih številok.²⁸ Nekajkrat je razporejenost razpravnih področij, tudi podpodročij, v dani številki označena s posebno razdelitvijo razpravnega dela, vidno v kazalu, poleg tega pa lahko tudi z vloženimi stranmi z naslovi posameznih razdelkov; tudi v tem slednjem primeru pa gre prej kot ne za posebno oz. jubilejno številko.²⁹

6.3 Jezik razprav

V navodilih avtorjem je navedeno, da revija objavlja prispevke v slovenščini, izjemoma pa tudi v drugih slovanskih in svetovnih jezikih.³⁰ Spodaj so prikazana dejanska razmerja.

Preglednica 4: Število slovenskih in tujejezičnih razprav po uredniških obdobjih.

Uredniško obdobje	Letnik oz. leto	Slovenščina	Drugi jeziki
1.	1–14 (1948–1963)	132	51
2.	15–17 (1967–1969)	49	8
3.	18–28 (1970–1980)	163	19
4.	28–44 (1980–1996)	408	52
5.	45–58 (1997–2010)	461	29

Največ tujejezičnih razprav je izšlo v prvem obdobju, in sicer okrog 28 odstotkov od vsega objavljenega, najmanj, okrog 6 odstotkov, pa v zadnjem obdobju; ostala obdobja so na približno isti ravni (po vrstnem redu: 14, 11 in 11 odstotkov tujejezičnega

²⁸ Jezikoslovje: 20/1 (Bajčeva 75-letnica), 25/4 (zasedanje Mednarodne komisije za slovanske knjižne jezike), 32/3 (400-letnica slovenskega jezikoslovja; tu je sicer ena razprava literarnovedna), 34/2 (brez razloga), 37/1–3 (*Riglerjev zbornik*), 49/4 (Jakopinova 80-letnica), 51/3 (SP 2001); 53/1 (brez razloga), 54/posebna št. (*Slovensko jezikoslovje danes*), 55/1–2 (Toporišičeva 80-letnica), 56/57/4–1 (*Trubarjeva številka*) in 58/1 (70-letnica A. Vidovič Muha). Literarne vede: 17/1 (50-letnica Cankarjeve smrti), 26/1 (brez razloga), 27/1 (brez razloga), 34/3 (brez razloga), 37/4 (brez razloga), 45/1–2 (*Zadavrčev zbornik*), 50/4 (številka o slovanskih književnostih), 53/3 (Skazina 70-letnica), 54/3 (*Zadavrčeva 80-letnica*), 54/4 (*Paternujeva 80-letnica*) in 56/3 (Bernikova 80-letnica; tu je sicer ena razprava jezikoslovna).

²⁹ Številka 33/2 (slavistično srečanje univerz v Ljubljani in Celovcu) je tako razdeljena na *I. Jezik in II. Književnost*, 37/1–3 (*Riglerjev zbornik*) na *I. Glas in naglas*, *II. Besedne zveze, besede, oblike*, *III. Narečja in jeziki* in *IV. Jeziki in jezikoslovja*, 41/1 (mednarodni slavistični kongres v Bratislavi) na *Literarne vede in Jezikoslovje*, 41/4 (običajna številka) na *Jezikoslovje* in *Književnost*, 42/2–3 (*Ramovšev zbornik*) na *Jezikoslovje* in *Literatura in kultura*, 45/1–2 (*Zadavrčev zbornik*) na *I, II, III* in *IV*, 46/1–2 (mednarodni slavistični kongres v Krakovu) na *Jezikoslovje* in *Literarne vede*, 51/2 (SP 2001) na *I. Okrogla miza Kaj je novega v slovenskem jeziku? Ob izidu Slovenskega pravopisa*, *II* in *III*, 51/posebna št. (mednarodni slavistični kongres v Ljubljani) na *Jezikoslovje*, *Literarna veda*, *Folkloristika* in *Zgodovina slavistike*, 54/3 (*Zadavrčeva 80-letnica*) na *I, II, III, IV, V* in *VI*, 54/4 (*Paternujeva 80-letnica*) na *I, II, III, IV, V* in *VI*, 54/posebna št. (*Slovensko jezikoslovje danes*) na *I Slovnica in slovar* (ta še nadalje na *Sodobni jeziki* ter *Jezik v zgodovinskem razvoju*, *Sodobni jeziki* pa še na *Splošne jezikoslovne teme*, *Narečne teme* in *Korpusne teme*), *II Besediloslavlje* in *publicistika* in *III Sociolingvistika*, 56/57/4–1 (*Trubarjeva številka*) na *I, II, III, IV* in *V* ter *I* (70-letnica A. Vidovič Muha) na *I, II, III, IV* in *V*.

³⁰ V navodilih do 38. letnika so kot dopuščeni tuji jeziki navedeni angleščina, nemščina, francoščina in italijanščina, po omenjenem letniku ostaja le navedba o svetovnih jezikih.

gradiva). Tujejezične razprave so najpogostejše v posebnih oz. jubilejnih številkah.³¹ Sicer pa je v vsem času izšlo skupno 1213 razprav v slovenskem in 159 razprav v drugih jezikih, torej 88,4 proti 11,6 odstotkov. Drugi jeziki so po vrstnem redu od najpogostejšega navzdol: srbohrvaščina (59 razprav), nemščina (38), ruščina (23), angleščina (15), francoščina (7), poljščina (7), češčina (5), italijanščina (3) in makedonščina (2). Od slovenskih razprav je 54 prevodov iz drugih jezikov, kar je skoraj 4,5 odstotkov (oz. nekaj manj kot 4 odstotke od celotnega deleža razprav).

6.4 Avtorji razprav

V *SR* razprave najpogosteje objavljajo avtorji, delujoči na domačih in tujih znanstvenih, raziskovalnih, visokošolskih in pedagoških ustanovah humanistične oz. družboslovne usmeritve;³² podatke o instituciji avtorjeve zaposlitve sicer revija ob imenu avtorja sistematično navaja komaj od 18. letnika dalje, pred tem se je v posameznih številkah občasno pojavil le avtorjev kraj.³³ Dokaj malo je razprav, pod katere je podpisan več kot en avtor, in sicer 21; 16 od teh ima dva avtorja, 2 tri avtorje, 1 štiri, 1 pet, 1 razprava pa celo šest avtorjev.³⁴ Z leti število objavljajočih avtorjev narašča, saj jih je v prvem uredniškem obdobju 80, v drugem 34, v tretjem 93, v četrtem 197, v petem pa že 263; enajstkrat ima isti avtor v isti številki objavljeno več kot 1 razpravo.³⁵

V obravnavanih 58 letnikih je v reviji svoje razprave objavilo 515 avtorjev, mnogi več kot eno samo. Najplodovitejši je bil Jože Toporišič s 56 razpravami, na drugem mestu je Franc Zadravec z 39, na tretjem pa Boris Paternu s 30 razpravami. Četrti je France Bernik, ki ima 26 razprav, peto mesto pa si s 24 razpravami delijo Tomo

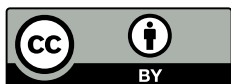
³¹ Npr. številke 3/3–4 (Ramovševa 60-letnica), 10/1–4 (Nahtigalova 80-letnica) in 37/1–3 (*Riglerjev zbornik*).

³² Daleč najpogosteje pojavljajoči se instituciji sta Filozofska fakulteta v Ljubljani ter Slovenska akademija znanosti in umetnosti oz. njen Znanstvenoraziskovalni center, znotraj slednjega pa zlasti Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša. Naštejmo še nekaj institucij v Sloveniji in tujini: Slovenska matica v Ljubljani, Škofijski ordinariat v Mariboru, Inštitut za slovensko izseljenstvo ZRC SAZU, Gimnazija Jožeta Plečnika v Ljubljani, Šolski center Velenje, Pedagoška fakulteta v Mariboru, Teološka fakulteta v Ljubljani, Zgodovinski arhiv v Zadru, Pedagoška fakulteta v Osijeku, Filološka fakulteta v Bukarešti, Univerza v Nottinghamu, Karlova univerza v Pragi, Jagelonska univerza v Krakovu, Univerza za izobraževalne znanosti v Celovcu, Pensilvanijska državna univerza, ZDA, Univerza Johannesesa Gutenberga v Mainzu. Včasih se med institucijami pojavi tudi nehumanistična oz. nedružboslovna, npr. Fakulteta za arhitekturo v Ljubljani, Kemijski inštitut v Ljubljani, Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko v Mariboru.

³³ Šlo je za posebne oz. jubilejne številke 3/3–4 (pri nekaj razpravah je tu dodan tudi datum nastanka), 10/1–4 (tu so kraji avtorjev navedeni v kazalu) in 17/2. Praksa navajanja kraja ob avtorjevem imenu se sicer po letniku 18 uporablja v primerih, ko avtor ni (bil) zaposlen na kaki od ustanov.

³⁴ Gre za Uroš Bonšek, Damjan Huber, Nina Ledinek, Mateja Lutar, Andreja Milošič, Magda Volk: Uredniška politika in formalne lastnosti razpravnih besedil *Slavistične revije* med letoma 1948 in 1977 (56/1).

³⁵ V dveh primerih imata avtorja v številki celo 3 svoje razprave: Anton Slodnjak v 5–7/brez oznake št. (ena od teh je sicer v članek prenesen pogrebni govor, a je uvrščen v razpravni del revije – gl. op. 10) ter France Bezljaj v 12/1–4. Ostali avtorji, ki imajo v isti številki 2 svoji razpravi, so Mirko Rupel (5–7/brez oznake št.), Rajko Nahtigal (8/3–4), Jakob Rigler (15/1–2), Jože Toporišič (dvakrat, prvič v 15/1–2, drugič v 44/3), Tine Logar (16/brez oznake št.), Alenka Šivic Dular (28/4, pri čemer ima ena od razprav značaj jubilejnega sestavka, vendar je uvrščena v razpravni del), Franc Zadravec (37/4) in France Bernik (37/4).

Korošec, Janko Kos in Ada Vidovič Muha (slednja ima od tega 1 razpravo v soavtorstvu). Sledijo Jakob Rigler (14 razprav), Tine Logar (13), Anton Slodnjak (13), Aleksandra Derganc (13, od tega 1 v soavtorstvu), Miran Hladnik (13, od tega 1 v soavtorstvu), Velimir Gjurin (12), Marko Juvan (12), Andreja Žele (12), Martina Orožen (11), Mirko Rupel (11), Aleksander Skaza (11), Miran Štuhec (11), France Bezljaj (10), Tone Pretnar (10, od tega 2 v soavtorstvu), Metka Furlan (9), Majda Merše (9), Marko Snoj (9), Alenka Šivic Dular (9) in Nina Mečkovska (9, od tega 1 v soavtorstvu). Vsak po 7 razprav imajo Štefan Barbarič, Darko Dolinar, Matjaž Kmecl, Gregor Kocijan, Rajko Nahtigal, Gerhard Neweklowsky, Vilko Novak, Irena Orel, Tom M. S. Priestley in Kozma Ahačič (slednji 1 v soavtorstvu), vsak po 6 Aleksander Bjelčevič, Janez Dular, Helga Glušič, Miha Javornik, Alojz Jembrih, Bratko Kreft, Erika Kržišnik, Rado L. Lenček, Dušan Pirjevec, Janez Rotar in Tone Smolej, vsak po 5 pa Silvija Borovnik, Marja Boršnik, Jožica Čeh, Gerhard Giesemann, France Grivec, Jasna Honzak Jahič, Marko Jesenšek, Taras Kermauner, Mihaela Koletnik, Dušan Ludvik, Joža Mahnič, Fran Petre, Heinz Dietrich Pohl, Fran Ramovš, Tatjana Srebot Rejec in Janez Vrečko. Ostali avtorji imajo objavljene 4 razprave in manj.

6.5 Analiza formalnih lastnosti razpravnih besedil

Opazoval sem pet formalnih lastnosti razpravnih besedil oz. sestavin znanstvenega aparata, ki danes predstavljajo tako rekoč obvezne sestavne dele zunanje strukture znanstvenih razprav nasploh.³⁶ Izvlečke, ključne besede, povzetke, opombe pod črto ter način navajanja literature oz. virov.

6.5.1 Izvlečki

Izvlečki razprav oz. »sinopsis« se v reviji začnejo objavljati šele z 18. letnikom, in sicer za naslovi razprav. V navodilih avtorjem, objavljenih v tistem letniku, je navedeno, da je potrebno razpravi priložiti »posebno besedilo za sinopsis«, ki naj »obsega do 9 tipkanih vrstic, informira pa naj o temi, o uporabljeni metodi in o rezultatu razprave«, od navodil 4. številke 25. letnika dalje je vsebina izvlečka omejena le še na rezultate razprave, od navodil 2. številke 28. letnika dalje pa je dodatno specificirano, da mora sinopsis informirati o rezultatih razprave, »ne o metodi in/ali tehniki«; od 2. številke 39. letnika dalje je navodilo o izvlečku omejeno na njegovo dolžino – ta naj bo do 8 vrstic –, od 55. letnika dalje je dodano, da je izvleček v slovenščini in angleščini.

V 58 letnikih je izšlo 1078 oz. 1079 izvlečkov, 54 razprav od letnika 18 dalje pa izvlečka nima, kljub temu, da so odtlej obvezni.³⁷ Jezika izvlečkov sta slovenščina

³⁶ Neobvezna, vsekakor pa redka in neobičajna sestavina je kazalo razprave, ki pa se v *SR* enkrat pojavi, in sicer v Jože Toporišič: *Tvorbeni model slovenskega knjižnega naglasa* (36/2).

³⁷ Mednje ne štejemo drugih delov razprav v nadaljevanjih, saj so njihovi izvlečki objavljeni ob izidu prvega dela; izjema je razprava Mirana Hladnika *Temeljni problemi zgodovinskega romana* (43/1, 2), kjer se identični izvleček pojavi na začetku obeh delov – v kolikor ga štejemo dvakrat, je vseh izvlečkov 1079. Izvlečkov ne najdemo npr. pri razpravah Vilka Novaka *Slovenska in slovaška pesem iz 1774* (18/1), Toneta Pretnarja *Primerjalna slovenska metrika* (23/2), Franceta Bernika *Janežičev pogled na povest in novelo* (26/2), pri 9 razpravah tujih avtorjev iz 45/1–2, pri nobeni od razprav v 51/2 (tematska številka o SP 01).

in angleščina, razen v petih primerih.³⁸ Če skušamo izvlečke klasificirati skladno s tipologijo Nine Novak in Lare Godec (2003), ki ločujeta med problemsko-predstavitvenimi, povzemalnimi ter mešanimi izvlečki,³⁹ dobimo spodnji rezultat:

Preglednica 5: Tipi izvlečkov in njihovo število po razpravnih področjih.

Razpravno področje	Problemsko-predstavitveni izvlečki	Povzemalni izvlečki	Mešani izvlečki
Jezikoslovje	204	159	151
Literarne vede	192	139	118
Drugo	42	43	31
	438	341	300

Kot vidimo, ima največ razprav problemsko-predstavitvene izvlečke – 40,6 odstotkov, povzemalnih je 31,6, mešanih pa 27,8 odstotkov. Posameznega tipa izvlečka ne moremo povezati z nobenim od treh razpravnih področij, saj tako pri jezikoslovju kot pri literarnih vedah prednjačijo problemsko-predstavitveni izvlečki, sledijo povzemalni in nato mešani, pri področju »drugo« pa sta deleža problemsko-predstavitvenih in povzemalnih izvlečkov izenačena. Pač pa je raziskava pokazala, da je daljše časovno obdobje prevladoval povzemalni tip izvlečkov, saj je bil med 1. in 44. letnikom na drugem mestu le sedemkrat, po 44. letniku, ko se razmerje odločno obrne v prid problemsko-predstavitvenega tipa, pa povzemalni skorajda izgine; mešani tip vseskozi izkazuje stabilnost pojavljanja.

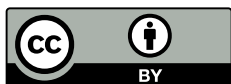
6.5.2 Ključne besede

Ključne besede v slovenščini in angleščini se za izvlečki razprav začnejo pojavljati šele z 49. letnikom (2001), ko jih začnejo zahtevati tudi navodila avtorjem. V času, ko

Zanimiv primer je tudi razprava Helmuta Faske Intelektualizacija rečnych srédkow, jeje zaměr a jeje wusutki (25/4), ki ima namesto izvlečka navedene s podpičji ločene ključne besede, in to v času, ko se le-te v reviji še ne pojavljajo.

³⁸ Razprava Marka Juvana Pesmi v stereofoniji: Skica za medbesedilne figure (40/1) ima slovenski in francoski povzetek, razprava Mija Lončarića in Anite Celinić Susret slovenskih prekmurskih i hrvatskih međimurskih govora (55/1–2) srbohrvaški in angleški, razprava Slobodana Pavlovića Starosrpska poslovoppravna pismenost kao retorički fenomen (55/4) srbohrvaški in angleški, razprava Gerharda Giesemanna Theologische Positionen von Primož Trubar im Kirchenlied, den Psalmendichtungen und Vorworten zu seinen Bibelübersetzungen (56/57/4–1) nemški in slovenski, razprava Nine B. Mečkovskaje in Ekaterine A. Gerasimovič Komunikacijske vloge literarnih oseb v zgradbi leposlovne proze (semiotični vidiki) (57/2) pa ruski in angleški.

³⁹ Po avtoricah (2003: 418–425) gre pri 1) problemsko-predstavitvenih izvlečkih za nekakšne skrajšane povzetke z informativno funkcijo, ki prinašajo informacije o temi, namenu in metodologiji razprave, pogosto še o ugotovitvah oz. rezultatih raziskave, izpostavljajo pa novosti, posebnosti pričujoče razprave (v njih srečamo formulacije, kot so *Članek proučuje ...*, *Prispevek je predstavitev ...*, *V razpravi raziskujem ...*, *Razprava obravnava ...*); pri 2) povzemalnih, tudi tematskih, izvlečkih za nekakšne dodatne uvode s poučevalno funkcijo, ki se ne nanašajo na avtorjevo osebo ali na razpravo samo, pač pa seznanjajo s povezano vsebino, problemi in temami, torej s širšim raziskovalnim področjem razprave, in so kot taki popolnoma samostojna besedila; pri 3) mešanih izvlečkih za prepletanje elementov prejšnjih dveh tipov.

postanejo obvezna sestavina znanstvenega aparata v reviji, umanjajo v 37 razpravah.⁴⁰ Kljub zahtevanemu številu v navodilih avtorjem – od 3 do 5 ključnih besed – najdemo precej odstopanj,⁴¹ povprečno število ključnih besed na razpravo pa je 5,07.

6.5.3 Povzetki

Povzetki, ločena besedila, ki se pojavljajo na koncih razprav in strnjeno predstavljajo rezultate oz. glavne ugotovitve ter nakazujejo smer morebitnih prihodnjih raziskav na isto temo, se v reviji pojavljajo vse od 2. letnika dalje. V navodilih avtorjem je od 18. letnika naprej v zvezi s povzetki navodilo, da njihova dolžina ne sme presegati 2 strani ter da morajo biti v tujem jeziku; v navodilih 2. številke 39. letnika je dodano, da mora povzetek podajati rezultate razprave, da mora biti v slovenščini, uredniku pa je potrebno sporočiti »želeni jezik za prevod«, in da imajo neslovenske razprave slovenske povzetke. Od 1. številke 49. letnika naprej je informacija omejena le še na dolžino in jezik.

Povzetki analiziranih razprav v večini ostajajo znotraj zapovedane dolžine z občasnimi izjemami.⁴² Tudi od pravila, da morajo razprave v tujih jezikih imeti povzetek v slovenščini, najdemo nekaj odstopanj.⁴³ Včasih se zgodi, da ima kakšna slovenska razprava na začetku tujejezičnega povzetka tudi tujejezični prevod svojega naslova, kakšna tujejezična razprava pa na začetku slovenskega povzetka slovenski prevod naslova.⁴⁴

71 razprav povzetka nima, od tujih jezikov, v katerih so napisani povzetki slovenskih razprav, pa je na prvem mestu angleščina, ki se pojavlja v 655 povzetkih, druga je nemščina (193 povzetkov) in tretja ruščina (174 povzetkov), sledijo francoščina (132), italijanščina (23), poljščina (12), češčina (3) in madžarščina (2), po 1 povzetek pa je v španščini, slovaščini in latinščini; 3 razprave imajo 2 povzetka identične vsebine, a vsakega v drugem jeziku.⁴⁵ Če primerjamo posamezna uredniška obdobja

⁴⁰ To se zgodi na račun števil 51/2 (tematska številka o SP 01) ter 51/posebna št. (mednarodni slavistični kongres v Ljubljani), v katerih ključnih besed nima nobena razprava.

⁴¹ Največ ključnih besed ima razprava Aleksandra Skaze Roman *Bratje Karamazovi* F. M. Dostojevskega (ideja in struktura romana) (52/4), in sicer 38, najmanj, 1, pa razprava Aleksandre Derganc Še nekatere razlike v rabi glagolskih vidov v ruščini in slovenščini (58/1).

⁴² Povzetek razprave Bojana Čopa *Etyma balto-slavica V.* (13/1–4) je tako dolg celo 6 strani, povzetka razprav Jole Škulj *Literatura in prostor: O semiozi in semiosferi* (53/3) ter Simone Klemenčič *Kentumski in satemski jeziki – sodobni pogledi na staro delitev* (55/3) le 5 vrstic, povzetek razprave Jadranke Gvozdanović Ramovš in *Jezikoslovne vede dvajsetega stoletja* (42/2–3) pa je kar v nemščino preveden izvleček dolžine 3 vrstic.

⁴³ Ta odstopanja so, natančneje, štiri: srbohrvaška razprava Aleksandra Beliča *Sintaktički, morfološki i semantički odnosi u jeziku i u gramatici* (3/2–4) ima francoski povzetek, srbohrvaška razprava Alojza Jembriha *Nacionalni izotopikon o porijeklu Ćirila i Metoda u hrvatskoglagoljskim brevirima* (34/1) angleški, srbohrvaška razprava Ivana Pederina *Slika Štajerske u austrijskom zavičajnom romanu (Heimatroman)* (35/1) nemški, ruska razprava Iharja Klimaua (56/57/4–1) pa angleški povzetek.

⁴⁴ Npr. v številkah 16/brez ozačbe št., 17/2, 20/1, 50/2, 56/2.

⁴⁵ Razprava Antonie Bernard Jernej Kopitar: *Reimški Evangelij; Zgodovinski predgovor* (43/2) ima povzetka v angleščini in francoščini, razpravi Aleksandra Flakerja *Prešernovo po »železnoj cesti« hrepenenje* (54/4) ter Slobodana Pavlovića *Starosrpska poslovopravna pismenost kao retorički fenomen* (55/4) pa v angleščini in slovenščini.

glede na jezik povzetkov, ugotovimo, da med njimi obstajajo precejšnje razlike; spodnja preglednica prikazuje po pogostosti pojavljanja prve tri jezike skupaj s števili njihovih pojavitev v povzetkih.

Preglednica 6: Jeziki povzetkov po uredniških obdobjih.

Ur. obdobje	Letnik oz. leto	1. jezik povzetkov	2. jezik povzetkov	3. jezik povzetkov
1.	1–14 (1948–1963)	francoščina (109)	ruščina (8)	nemščina (8)
2.	15–17 (1967–1969)	angleščina (21)	nemščina (17)	ruščina (14)
3.	18–28 (1970–1980)	ruščina (112)	nemščina (24)	angleščina (10)
4.	28–44 (1980–1996)	angleščina (216)	nemščina (134)	ruščina (32)
5.	45–58 (1997–2010)	angleščina (405)	nemščina (10)	ruščina (8)

V prvem, »Ocvirkovem«, uredniškem obdobju je kot jezik povzetkov z veliko prednostjo prevladovala francoščina (spomnimo: to je bil čas, ko je francoščina tudi tisti tuj jezik, v katerega so prevedeni kazalo in izdajateljske informacije o reviji); v drugem, kratkem »Logarjevem«, obdobju se na prvem mestu sicer pojavi angleščina (ta tedaj nadomesti francoščino v tujejezičnem kazalu in izdajateljskih informacijah), a le z majhno prednostjo pred drugouvrščeno nemščino in tretjeuvrščeno ruščino; slednja v tretjem, »Toporišičevem«, obdobju odločno prehiti nemščino in angleščino, ki na prvo mesto ponovno pride v četrtem, »Zadravčevem«, obdobju, ko dokaj visok delež pojavljanja izkazuje tudi nemščina; v petem, »Koroščevem«, obdobju pa postane angleščina skorajda edini jezik povzetkov.

6.5.4 Opombe pod črto

T. i. opombe pod črto so tisti element znanstvenega aparata, ki se v *SR* pojavlja od začetka njenega izhajanja. 219 razprav opomb nima; razprav z opombami je tako slabih 84, razprav brez opomb pa dobrih 16 odstotkov. Povprečno število opomb na razpravo⁴⁶ je 26,73.⁴⁷ Običajno so opombe navedene sprotno, torej na dnu vsake strani, kjer se v glavnem besedilu nahajajo zaznamki zanje, številčene pa so neprekinjeno od začetka do konca razprave, tudi glede tega pa včasih pride do izjeme, zlasti v prvi polovici analiziranega obdobja.⁴⁸ Nekajkrat je moč najti opombe, označene z

⁴⁶ To je izračunano za tiste razprave, ki opombe imajo.

⁴⁷ Kot vselej doslej je tudi tu najti precej odstopanj od povprečja: največje število opomb ima razprava Jožeta Toporišiča *Zivljenje in jezikoslovno delo Stanislava Škrabca* (18/3–4), in sicer 315, precej pa je tudi razprav z eno samo opombo, npr. Marja Boršnik: *Fragment o Kersnikovem mladostnem delu* (3/1–2), Lojze Dolinar: *O metričnih načelih Stritarjevega verza* (34/3), Andrej Ermenc Skubic: *Jezikovna zvrstnost in sociolekti: Odziv na rešitve v Slovenskem pravopisu 2001* (51/2).

⁴⁸ Nekajkrat so opombe zbrane na kocu razprave (Npr. Stane Mihelič: *Kmetijska družba in ustanovitev »Novic«* (1/1–2)), nekajkrat so številčene za vsako poglavje, del oz. razdelek razprave posebej (npr. France Grivec: *Frisingensia* (3/1–2)), številčenje opomb v drugih delih razprav v nadaljevanjih se včasih začne z naslednjo številko od tiste, ki jo je imela zadnja opomba v prvem delu razprave (Npr. Darko Dolinar: *Thomas Mann in slovenska javnost* (19/3, 4)), najdemo pa tudi številčenje opomb na vsaki strani znova (Rudolf Kolarič: *Središka govornica in spodnjepreški govor* (9/1–4)).

zvezdico,⁴⁹ včasih se te pojavijo v razpravi, ki vsebuje tudi na običajen način označene opombe, torej s številko.⁵⁰

Če skušamo opombe razporediti s pomočjo tipologije Nataše Jakop (2001), ki ločuje med tremi glavnimi tipi, tj. obvestilnimi, mnenjskimi in mešanimi opombami,⁵¹ ugotovimo, da prevladujejo obvestilne opombe, zlasti v prvi polovici analiziranega obdobja, ko vprašanje navajanja virov oz. literature v razpravah še ni bilo (enotno) rešeno in glede tega tudi niso obstajala nikakršne uredniške direktive; na drugem mestu so mešane opombe, zadnje pa mnenjske, in sicer v največji meri pojasnjevalne, metodološke in terminološke, nekaj manj je problemskih, zelo redke pa so utemeljevalne, opozorilne in opombe zanimivosti – elemente vseh naštetih podtipov mnenjskih opomb najpogosteje najdemo ob obvestilnem jedru opombe, torej v mešani opombi. Zdi se, da je obvestilni tip opomb prevladujoč v literarnovednih razpravah, medtem ko jezikoslovje bolj uporablja mešane ter mnenjske opombe.

6.5.5 Navajanje literature in virov, sezname

Glede vprašanja navajanja literature oz. virov v *SR* lahko v grobem ločimo tri obdobja: prvo, nekako do 21. letnika, v katerem se na koncu razprav, pred povzetki, začnejo pojavljati sezname v razpravi uporabljenega/za razpravo pomembnega gradiva; drugo, od 21. do 38. letnika, ko se navajanje seznamov stopnjuje; tretje, od 38. letnika, ko se v navodilih avtorjev začnejo objavljati sistematična uredniška navodila o načinu navajanja literature v *SR*. V prvem obdobju se pojavi 1 sam seznam,⁵² v drugem 73, v tretjem pa že 463 seznamov.

Posledica odsotnosti jasnih navodil v prvih dveh obdobjih je dokaj neurejen oz. neenoten način identifikacije literature/virov v tistem času: avtorji vprašanje večinoma rešujejo z obvestilnimi opombami oz. njihovim sklicevalnim podtipom,⁵³ v glavnem besedilu pa se pojavljajo t. i. navedenke, tj. podatki o gradivu (avtorji, naslovi del, založbe, letnice izidov, številke strani ipd.), različne podrobnosti oz. dolžine. V

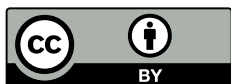
⁴⁹ Npr. Marja Boršnik: O slovenski moderni (16/brez označbe št.).

⁵⁰ Npr. Nina Mečkovska: Samomnožinski samostalniki v slovenskem in vzhodnoslovanskih jezikih (30/1).

⁵¹ 1) Obvestilne opombe vsebujejo podatke, pomembne za razumevanje glavnega besedila, ter citate, nadalje pa se delijo na sklicevalne (vir citata, povzetka, primera), citatne (vsebujejo citat) in usmerjevalne (usmerjajo na določena mesta v glavnem besedilu); 2) v mnenjskih opombah avtor izraža svoje mišljenje, stališče o določenem problemu, nadalje pa se delijo na vrednotenjske (avtor izraža pozitiven ali negativen odnos do nekega stališča v glavnem besedilu), utemeljevalne (avtor utemeljuje svoje stališče), pojasnjevalne (avtor dodatno pojasnjuje določen del glavnega besedila), opombe zanimivosti (avtor navaja zanimivo zastranitev, ki bi v glavnem besedilu lahko zmotila njegov tok), opozorilne (avtor opozarja na nekaj, kar je pomembno za razumevanje glavnega besedila), problemske (avtor spodbuja k nadaljnjim raziskavam, razmišljanjem), terminološke (avtor razlaga strokovne termine) in metodološke (avtor pojasnjuje/opisuje znanstveno oz. raziskovalno metodo); 3) v mešanih opombah se prepletajo elementi prejšnjih dveh tipov (Jakop 2001: 43–50).

⁵² Poimenovan je »Seznam gradiva«, nahaja pa se v razpravi Dušana Pirjevca Oton Župančič in Ivan Cankar (12/1–4).

⁵³ V Tone Pretnar: Primerjalna slovenska metrika (23/2) in v Viktor Vladimirovič Martynov: Vprašanje glotogeneze Slovanov (32/2) je v prvi opombi pod črto linearno naveden celoten seznam uporabljenega gradiva.

tretjem obdobju postaja ureditev tega vprašanja v razpravah čedalje enotnejša, saj se avtorji ravnaajo v skladu z uredniškimi navodili, ki od 2. številke 39. letnika dalje dopuščajo le še dva načina navajanja: kratkega, in sicer v obliki oklepaja (z avtorjevim priimkom, letnico izida dela ter ustreznimi stranmi) v tekočem besedilu ali v opombah, ter dolgega, v obliki seznama literature, virov oz. navedenk na koncu – v takšnem seznamu so (bi morale biti) vse kratke navedenke, ki jih najdemo med besedilom, ustrezno razvezane. Neenotno ostaja poimenovanje takšnih seznamov.⁵⁴

7 Analiza nerazpravnega dela revije

Nerazpravni del revije se prostorsko nahaja za razpravnim. Poleg rubrike *V oceno smo prejeli*, ki obvešča o znanstvenih delih, ki jih je uredništvo prejelo v recenziranju, zajema zlasti sestavke z vsebinami, tako ali drugače zanimivimi, relevantnimi oz. pomembnimi za stroko oz. znanost: sem sodijo različne bibliografije (najpogostejše so bibliografije jubilarov, ki jim je posvečena dana številka), ocene znanstvenih monografij, jezikovnih priročnikov ter drugih publikacij, poročila z znanstvenih simpozijev, srečanj, sestankov oz. sej relevantnih teles, polemično naravnani sestavki, korespondenčno gradivo, komemorativni sestavki ob smrti za znanost/stroko pomembnih osebnosti, obvestila oz. pojasnila uredništva, popravki določenih mest v razpravah, nekaj pa je tudi sestavkov s tematiko, za katero se zdi, da bi lahko našla mesto v razpravnem delu, zato preseneča, da jim je uredništvo določilo takšno obliko objave.⁵⁵ Sestavki, ki so sestavljeni iz (v tem vrstnem redu) naslova, besedila in avtorjevega imena ter njegove institucije, so pisani v slovenščini, najdemo pa tudi kak tujejezični primerek;⁵⁶ pogosto vsebujejo opombe pod črto ter seznam gradiva, nekajkrat pa se pojavi tudi krajši povzetek.

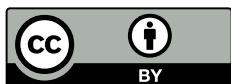
Vse to je v prvih 17 letnikih izhajalo v več različno poimenovanih rubrikah, v prvem uredniškem obdobju večinoma v dveh, in sicer *Zapiski in gradivo* ter *Knjižna poročila in ocene* (naslov slednje se pojavlja tudi v različici *Knjižne ocene in poročila*), v drugem v sedmih, med katerimi najdemo poimenovanja, kot so *Pregledi in zapisi*, *Pregledi in gradivo*, *Ocene in Dostavek*. Z 18. letnikom, torej začetkom tretjega uredniškega obdobja, se uvede enotna rubrika OCENE–ZAPISKI–POROČILA–GRADIVO,⁵⁷ ki potem ustaljeno izhaja vse do 2. številke 54. letnika, ko se naslovu doda še beseda JUBILEJI, rubrika pod tem naslovom izide še štirikrat (54/3, 55/3, 55/4, 56/1), v 56/3 pod naslovom GRADIVO, v zadnjih dveh letnikih (57 in 58) pa ponovno prevzame staro poimenovanje.

⁵⁴ Naštejmo nekaj poimenovanj: Literatura, Viri, Viri in literatura, Bibliografija, Reference, Seznam odnosnic, Seznam navedenk, Seznam glavnih virov in njihovih kritic, Seznam gradiva, Besedilni viri, Literatura in Navedena literatura, Bibliografski podatki, Seznam okrajšav in literature, Seznam navajane literature, Izbor literature, Selektivni seznam uporabljene literature, neimenovan seznam.

⁵⁵ Npr. Jože Toporišič: Sestavljenke in izpeljanke iz predložne/proklitične podstave v knjižni slovenščini (21/1), Miran Hladnik: Sodobno zahodno raziskovanje trivialne literature (29/1), Gorazd Beranič: Cankarjev *Hlapec Jernej in njegova pravica* ter vprašanje žanra kmečke povesti (40/3).

⁵⁶ Npr. E. Ellis: Russian words in contemporary Czech (5–7/brez označbe št.).

⁵⁷ Prvič se je rubrika s tem naslovom pojavila v številki 1–2 15. letnika, a je z naslednjim letnikom ni bilo več.

V 58 letnikih je izšlo za 5000 strani nerazpravnega besedila,⁵⁸ devetnajstkrat pa je revija izšla brez nerazpravnega dela; povprečno število strani tega dela na številko oz. zvezek je slabih 29 oz. dobrih 32, če iz povprečja izvzamemo številke brez nerazpravnega dela.⁵⁹ Vseh sestavkov, objavljenih v nerazpravnem delu, je 756, povprečno dobri 4 oz. slabih 5 na številko, odvisno od tega, ali v povprečje štejemo številke brez nerazpravnega dela ali ne.

8 Sklepne ugotovitve

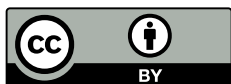
Današnja podoba *Slavistične revije*, kjer se (večinoma, ne pa izključno) objavljajo razprave slovanskega, poudarjeno slovenskega jezikoslovja in literarnih ved, se je oblikovala postopoma; v tem času je za življenje revije ključnega pomena Slavistično društvo Slovenije, ki je njen (so)izdajatelj od 1. letnika dalje (od 15. letnika samostojno), od 39. letnika dalje pa tudi njen založnik. V uredniškem odboru vseskozi sodelujejo jezikoslovni ter literarnovedni znanstveniki, pri čemer je število literarnih teoretikov in zgodovinarjev v prvih 44. letnikih dokaj konstantno višje od števila jezikoslovcev, do uravnoveženja, ki traja do konca analiziranega obdobja (letnik 58), pa pride s 45. letnikom. To nesorazmerje se ne odraža v številu razprav z obeh področij, saj je jezikoslovje za slabih 10 odstotkov v prednosti, slabih 14 odstotkov pa poberejo razprave z drugih področij.

Od petih uredniških obdobj, kolikor smo jih določili na podlagi petih odgovornih urednikov, je najmočnejši pečat pustilo tretje, v katerem je bil glavni urednik Jože Toporišič: tedaj je revija dobila (dvojezični) podnaslov, ki ga ima še danes (*Časopis za jezikoslovje in literarne vede*), sistematizirala način izhajanja v obliki štirih števil na leto, pri čemer dobršno mero pozornosti posveča obeleževanju jubilejev ter za znanost pomembnih dogodkov s posebnimi oz. jubilejnimi in tematskimi številkami (pri teh ločujemo med številkami, ki so jubilentom zgolj posvečene, ter tistimi, ki jubilejem prilagajajo tudi vsebino, tako kot v primeru določenega dogodka ali tematike), začela sistematično nagovarjati (potencialne) avtorje v rubriki *Avtorjem* (kasneje *Navodila avtorjem*), kjer se vse odtlej strnjeno navaja uredniške zahteve glede oblikovanja oddanih razprav, združila nerazpravni del revije v rubriko OCENE–ZAPISKI–POROČILA–GRADIVO, uvedla rubriko *V oceno smo prejeli* ter navajanje institucij avtorjev ob njihovih imenih. V prvem uredniškem obdobju je imela v reviji precej pomembno vlogo francoščina, saj je bil to jezik tujejezične različice kazala in izdajateljskih informacij ter najpogostejši jezik izvlečkov, že v drugem uredniškem obdobju pa jo zamenja angleščina, v katero se s tretjim uredniškim obdobjem začne prevajati tudi podnaslov revije, proti koncu petega obdobja pa še *Navodila avtorjem*.

V 58 letnikih je izšlo 173 zvezkov (en zvezek zaradi občasnih dvojnih, trojnih in četvernih števil ni prekriven z eno številko), povprečen je dolg 160 strani; v njih je izšlo 1372 razprav, v povprečju 8 na zvezek. Povprečna razprava v reviji je odločno

⁵⁸ Sem ne štejemo rubrike *V oceno smo prejeli*.

⁵⁹ Ekstrem navzgor je 5–7/brez označe št., kjer je nerazpravni del dolg 154 strani, navzdol pa 16/brez označe št. in 81/3, kjer je dolg 2 strani.

največkrat (v več kot 88 odstotkih) pisana v slovenščini, obravnava določeno jezikoslovno oz. literarnovedno tematiko in ima 15 strani; napisal jo je na domači ali tuji znanstveni, raziskovalni, visokošolski oz. pedagoški humanistični ali družboslovni instituciji zaposlen jezikoslovec ali literarni teoretik in zgodovinar, za katerega obstaja relativno velika možnost, da je v reviji objavil več kot eno razpravo. Z leti se viša število avtorjev ter število razprav, kar po našem mnenju kaže na eni strani na porast raziskovalcev tematik in snovi, ki zanimajo revijo, na drugi strani pa tudi na odpiranje revije za (mlajše in/ali manj uveljavljene) avtorje, nove raziskovalne smeri oz. pristope ter na širjenje njenega vsebinskega razpona, medtem ko se dolžina razprav krajša, kar lahko vidimo kot logično potrebo, nastalo zaradi povišanega števila avtorjev ter razprav.

Najstarejša sestavina znanstvenega aparata razprav v reviji so opombe pod črto, prisotne od 1. zvezka 1. letnika dalje; njihovo povprečno število na razpravo je slabih 27, največ je opomb obvestilnega tipa, sledijo mešane in na koncu mnenjske. Naslednji po starosti je povzetek, ki se pojavlja od 2. letnika dalje; če je bila razprava objavljena v prvem uredniškem obdobju, je največ možnosti, da bo imela francoški povzetek, razprava iz drugega angleškega, razprava iz tretjega ruskega, razpravi iz četrtega in petega pa angleškega, sicer pa je skupno največ angleških povzetkov (to velja za slovenske razprave, tujejezične imajo slovenske povzetke). Izvlečki so obvezni od 18. letnika dalje, so v slovenščini in angleščini ter največkrat problemsko-predstavitveni (ti nasploh prevladujejo v zadnjem obdobju izhajanja), nekoliko manjkrat povzemalni in najmanjkrat mešani. Način navajanja literature in virov v razpravah je bil neurejen vse do 38. letnika, ko začne uredništvo v navodilih avtorjem objavljati zahteve o načinu navajanja gradiva v razpravah; pred 38. letnikom se je to vprašanje najpogosteje reševalo z obvestilnimi opombami, po njem pa s seznammi uporabljenega oz. pomembnega gradiva na koncu razprav. Najmlajše so ključne besede v slovenščini in angleščini, razprave jih imajo od 49. letnika dalje, in sicer povprečno nekaj več kot 5 (na razpravo).

LITERATURA

- Uroš BONŠEK idr., 2008: Uredniška politika in formalne lastnosti razpravnih besedil *Slavistične revije* med letoma 1948 in 1977. *Slavistična revija* 56/1. 51–63.
- Davorin DUKIČ, 2009: Jezikoslovje in literarna veda v *Slavistični reviji* med letoma 1978 in 1990. *Slavistična revija* 57/3. 423–35.
- Nataša JAKOP, 2001: Vsebinska tipologija opomb. *Nastajanje strokovnih in znanstvenih besedil: med pisanjem in družbenim kontekstom*. Ljubljana: Študentska založba. 36–52.
- Jože MUNDA, 1977: Bibliografsko kazalo *Slavistične revije*, I–XXV, 1948–1977. *Slavistična revija* 25/4. 491–527.
- Nina NOVAK, Lara GODEC, 2003: Formalne lastnosti razpravnih besedil v *Slavistični reviji* (1991–2002). *Slavistična revija* 52/4. 411–28.

SUMMARY

In 62 years (1948–2010), the Slavistično društvo Slovenije [Slavic Society of Slovenia] published 58 volumes of Slavistična revija—its scholarly periodical for studies in Slavic, particularly Slovene, linguistics and literary criticism. During this period there were two interruptions in publication, i.e., 1952–53 (due to acquisition of typographic characters for linguistic articles) and 1964–1966 (no given reason), and 173 issues of scholarly papers (1372 in all) and research materials were published; included in this number are also some double, triple, and quadruple issues. An average issue is 160 pages long and includes 8 articles; exceptions are most often special, i.e., anniversary and thematic, issues. Since the journal had Five Editors-in-Chief, the time under consideration could be divided into five editorial periods: literary scholar Anton Ocvirk (vols. 1–14; 1948–1963), linguist Tine Logar (vols. 15–17; 1967–1969), linguist Jože Toporišič (vols. 18–28; 1970–1980), literary scholar Franc Zadavec (vols. 28–44; 1980–1996), and linguist Tomo Korošec (vols. 45–58; 1997–2010). Editors for linguistics and literary criticism were (chronologically, with the exception of the first editorial period, for which the information was not provided): Tine Logar and Marja Boršnik (3 volumes), Jože Toporišič and Boris Paternu (26 volumes), and Ada Vidovič Muha and Aleksander Skaza (14 volumes). Changes in the composition of the editorial board were fairly common, with literary scholars rather consistently having a larger share than linguists. The third, Toporišič's, period is most significant for standardization of the format of the journal, as numerous new features were introduced which have been preserved to the present (publishing the journal four times a year, introduction of Guidelines for authors, and consolidation of the non-expository part in the rubric Reviews-Notes-Reports-Materials).

The 58 volumes include ten percent more articles in linguistics than in literary criticism; interdisciplinary articles and articles from other areas also represent an important share. There are considerably more articles in Slovene (some in translation) than in any other language; the most common other language is Serbian/Croatian, the second German, and the third Russian. An average article is 15 pages long, has 27 footnotes; starting with the second volume, it has a summary (most often in English, followed by German or Russian), starting with volume 18, it also has a synopsis in Slovene and English, and starting with volume 49, it has five Slovene and English keywords. Starting with volume 38, a uniform quotation system is introduced and articles increasingly often include lists of reference works, which are rare before that time, while footnotes identifying the reference material are more common. With the passage of years, the number of authors and scholarly papers increases whereas the length of the former decreases, probably due to the growth of the number of researchers, interested in areas covered by the journal, as well as the opening of the journal to new authors and research directions and widening of its contents span.